

GIBRID TA'LIMDA TALABALAR FAOLLIGINI OSHIRISHNING PSIXOPEDAGOGIK YONDASHUVLARI

S.A.Azizova¹

Toshkent Axborot Texnologiyalar Universiteti

KEYWORDS

Gibrid ta'lim, talabalar faolligi, psixopedagogik yondashuvlar, interaktiv ta'lim platformalari, Moodle, Google Classroom, Mentimeter.

ABSTRACT

Mazkur maqolada gibrid ta'limda talabalar faolligini oshirishda psixologik va pedagogik yondashuvlarning o'rni, ularning nazariy asoslari hamda amaliyotdagi qo'llanilishi yoritiladi. Shuningdek, talabalar motivatsiyasini kuchaytirish, ularni mustaqil va ijodiy faoliyatga jalb etish, interaktiv metodlardan foydalanish kabi yo'nalishlar bo'yicha tavsiyalar beriladi. Maqolaning maqsadi — gibrid ta'lim jarayonida talabalar faolligini oshirishga xizmat qiluvchi samarali usullarni aniqlash va ularni ta'lim amaliyotiga tatbiq qilish imkoniyatlarini ko'rsatishdir.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.15538158**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Zamonaviy ta'lim tizimi global texnologik taraqqiyot, ijtimoiy ehtiyojlar va pandemiya kabi tashqi omillar ta'sirida tubdan o'zgarib bormoqda. Ayniqsa, ta'limda **gibrid model**ning joriy etilishi so'nggi yillarda dolzarb masalaga aylandi. Gibrid ta'lim — bu an'anaviy va raqamli ta'lim shakllarining uyg'unlashgan ko'rinishi bo'lib, o'quv jarayonini yanada moslashuvchan, individual va innovatsion qiladi.

Biroq, bu model samaradorligini ta'minlashda **talabalar faolligi** markaziy o'rinni egallaydi. Talaba ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi bo'lmas ekan, texnologik vositalarning joriy etilishi o'quv sifati kafolatlanishini anglatmaydi. Aynan shuning uchun ham gibrid ta'limda talabalarni rag'batlantirish, ularning motivatsiyasi, fikrlash faoliyati, o'z-o'zini boshqarish va mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb vazifadir.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, gibrid ta'lim nafaqat yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etishni, balki **psixopedagogik yondashuvlar orqali talabalar faolligini oshirish**ni ham talab etadi. Bu esa zamonaviy ta'limni shaxsga yo'naltirilgan, faol, reflektiv va barqaror o'quv jarayoniga aylantirish uchun muhim poydevor bo'lib xizmat qiladi.

¹ Toshkent Axborot Texnologiyalar Universiteti

Gibrid ta'lim modeli ta'lim jarayonini moslashuvchan, erkin va zamonaviylashtirilgan shaklga keltirgan bo'lsada, bu tizimda talabalar ishtirokini pasaytiruvchi bir qator muammolar mavjud. An'anaviy ta'limda o'qituvchi va talaba o'rtasida bevosita muloqot, nazorat va jismoniy ishtirok mavjud bo'lsa, gibrid ta'limda bu jihatlar qisman yoki to'liq yo'qoladi. Ayniqsa, onlayn ta'lim segmentida talabalar o'zlarini chetda his qilishadi, darslarga nisbatan qiziqish kamayadi va intizomiy muammolar kuchayadi.

Eng muhim omillardan biri — **past motivatsiya**. Masofaviy darslar vaqtida talabalar o'zlarini mustaqil boshqarishlari, rejali o'qishlari va tashqi nazoratsiz ta'lim olishlari zarur bo'ladi. Ammo ko'plab talabalar bu ko'nikmalarga ega emas. Bundan tashqari, **ijtimoiy ajralish**, ya'ni guruhdagi talabalar bilan bevosita muloqotning kamayishi ham ishtirokni pasaytiradi. Talabalar ko'pincha yolg'izlikni his etadi, o'zini jamoadan ajratilgan deb biladi.

Yana bir muhim muammo — **texnik va texnologik cheklovlarning mavjidligidir**. Har bir talaba doimiy internetga ega emas, yoki ishlashga yaroqli qurilmalari yo'q. Bu esa darslarni to'liq o'zlashtirishga to'sqinlik qiladi. Shuningdek, **o'qituvchilarning raqamli pedagogik kompetensiyasi yetarli bo'lmagan hollarda**, darslar zerikarli va samarasiz bo'lib qoladi, bu esa talabalar faolligini yanada kamaytiradi.

Gibrid ta'limda talabalar faolligini oshirishda **psixopedagogik yondashuvlar** muhim o'rin tutadi. Bu yondashuvlar o'quvchi shaxsining psixologik ehtiyojlari, emotsional holati, kognitiv rivojlanishi va motivatsion omillarini chuqur tahlil qilishga asoslanadi. Ta'lim jarayonini shunchaki bilim berish emas, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladigan tizim sifatida tashkil etish psixopedagogik yondashuvlarning asosiy tamoyilidir.

Birinchidan, **motivatsiyani kuchaytirish** psixologik yondashuvlarning asosiy vazifasidir. Bu borada o'quvchilarning ichki motivatsiyasini shakllantirish, ularni mustaqil qaror qabul qilishga undash, erkin fikrlash va o'z faoliyatiga nisbatan mas'uliyat hissini uyg'otish muhimdir.

Ikkinchidan, **pedagogik yondashuvlar** ta'lim usullarini talabaning individual ehtiyojlariga moslashtirishni talab qiladi. Interaktiv metodlar, kichik guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlar asosida o'qitish, loyihaviy faoliyat, reflektiv topshiriqlar — bularning barchasi talabani faol subyektga aylantirishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, **emotsional qo'llab-quvvatlash** ham psixopedagogik yondashuvlarning ajralmas qismidir. Talabaga ishonch bildirish, ijobiy muhit yaratish, uning individual xususiyatlarini inobatga olish orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkin.

Shu tariqa, psixopedagogik yondashuvlar gibrid ta'limda talabalar faolligini ta'minlash, ularni chuqurroq ishtirok etishga jalb qilish va o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirilgan holda tashkil etish uchun asosiy strategiya hisoblanadi.

Gibrid ta'limda talabalarni faollashtirishda zamonaviy **interaktiv platformalardan** foydalanish muhim rol o'ynaydi. Bu platformalar nafaqat o'qituvchi va talaba o'rtasidagi aloqani kuchaytiradi, balki o'quvchilarning darsdagi ishtirokini oshiradi, ularni mustaqil o'rganishga yo'naltiradi va ta'lim jarayonini ko'proq qiziqarli hamda faol qiladi.

Masalan, **Moodle** platformasi — bu ochiq manbali o'quv menejment tizimi bo'lib, unda topshiriqlarni joylashtirish, testlar tuzish, baholash va forum orqali muloqot qilish

imkoniyatlari mavjud. Moodle orqali o'quv jarayonini tizimli tashkil etish, o'quv materiallarini tartib bilan taqdim etish hamda talabaning faolligini doimiy kuzatib borish mumkin.

Google Classroom esa qulay interfeysga ega bo'lib, topshiriqlarni joylashtirish, baholarni kiritish, mulohazalarni yozish va real vaqt rejimida o'zaro fikr almashish imkonini beradi. Bu platforma orqali o'quvchilar o'z vaqtida javob berishga, savollarga javob topishga va darslarda faol ishtirok etishga undaladi.

Mentimeter, Kahoot, Padlet kabi interaktiv vositalar esa real vaqtda so'rovnoma, viktorina, grafik tahlil yoki jamoaviy fikr almashish orqali talabalar ishtirokini faollashtiradi. Ayniqsa, dars davomida "jonli" ovoz berish, savol-javoblar yoki fikrlar xaritasini tuzish talabalarni faol jalb etadi.

Gibrid ta'limda interaktiv platformalardan samarali foydalanish orqali talabalar faolligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Bu texnikalar o'qituvchi va talabalar o'rtasida ko'proq muloqot, ishtirok va hamkorlikni ta'minlaydi.

Gibrid ta'limning asosiy afzalliklaridan biri — onlayn va oflayn mashg'ulotlarni samarali uyg'unlashtirish imkoniyatidir. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan, individual va interaktiv qiladi, talabalar uchun o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali ta'minlashga xizmat qiladi. Onlayn va oflayn mashg'ulotlarning uyg'unlashuvi esa talabalarning bilim va ko'nikmalarini chuqurroq egallashiga yordam beradi.

Onlayn mashg'ulotlar ta'limning masofaviy qismini tashkil etib, talabalar uchun o'z vaqtida va o'z joyida o'qish imkonini yaratadi. Bu bosqichda videodarslar, elektron resurslar, testlar va interaktiv platformalardan foydalanish mumkin. Onlayn shaklda ta'lim oluvchilar o'zlarining o'rganish sur'atlarini belgilashi, mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishi uchun qulay sharoitga ega bo'ladi.

Oflayn mashg'ulotlar esa bevosita o'qituvchi bilan yuzma-yuz aloqada bo'lib, muammoli vaziyatlarni muhokama qilish, guruhda ishlash, amaliy mashg'ulotlar va interaktiv o'yinlar orqali talabalar faolligini oshirish imkonini beradi. Bu yerda talabalar o'zaro muloqotda bo'lib, o'qituvchi tomonidan to'g'ridan-to'g'ri rahbarlik va qo'llab-quvvatlash oladi.

Onlayn va oflayn mashg'ulotlarning uyg'unlashtirilishi uchun avvalo dars rejalari, vazifalar va baholash mezonlari aniq belgilanishi lozim. Masalan, asosiy nazariy bilimlar onlayn shaklda berilishi, amaliyot esa oflaynda tashkil qilinishi mumkin. Bundan tashqari, ikki formatdagi mashg'ulotlar o'zaro uzviy bog'langan bo'lishi, har bir bosqich talabaning faol ishtirokini ta'minlashi kerak.

Gibrid ta'lim jarayonida talabalar faolligini oshirishda **guruhiiy ishlar** va **muammoli topshiriqlar** samarali pedagogik texnikalar sifatida keng qo'llaniladi. Ushbu yondashuvlar nafaqat o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi, balki ularni faol muloqot qilish, fikr almashish va birgalikda yechim izlashga undaydi.

Guruhiiy ishlar talabalarni kichik jamoalarga bo'lib, biror masala yoki loyiha ustida hamkorlikda ishlashga yo'naltiradi. Bu jarayonda har bir a'zoning fikri tinglanadi, mas'uliyat taqsimlanadi va umumiy natijaga erishish uchun hamjihatlik shakllanadi. Guruhda ishlash

talabalarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, masalalarni turli nuqtai nazardan ko'rish imkonini beradi hamda o'zaro yordam orqali o'rganishni samaraliroq qiladi.

Muammoli topshiriqlar esa talabalarni faqat faktlarni eslab qolishga emas, balki tanqidiy fikrlashga va ijodiy yondashishga undaydi. Bunday topshiriqlar ko'pincha real hayotdagi murakkab vaziyatlarni tahlil qilish yoki yangi g'oyalarni yaratish uchun mo'ljallangan bo'ladi. Talabalar bunday holatlarda mustaqil ravishda muammoni aniqlash, yechim izlash va uni guruhda muhokama qilish jarayonida faol ishtirok etadilar.

Guruhiy ishlar va muammoli topshiriqlar gibrid ta'limda talabalarni nafaqat mavzuga qiziqtiradi, balki ularning o'zaro hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini oshiradi. Shu tariqa, o'quvchilar faolligi sezilarli darajada ko'tariladi, ta'lim jarayoni yanada interaktiv va samarali bo'ladi.

Gibrid ta'limda talabalar faolligini oshirish uchun amaliyotchi o'qituvchilar va ta'lim tashkilotlariga bir qancha muhim tavsiyalarni berish mumkin. Birinchidan, o'qituvchilar o'z pedagogik faoliyatlarida **psixopedagogik yondashuvlarni faol qo'llashlari** lozim. Talabalar motivatsiyasini oshirish, ularning individual psixologik xususiyatlarini inobatga olish, interaktiv va muammoli topshiriqlarni tatbiq etish bularning barchasi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, o'qituvchilar uchun **zamonaviy interaktiv platformalar va raqamli vositalarni** o'zlashtirish va ulardan samarali foydalanish muhimdir. Moodle, Google Classroom, Mentimeter kabi platformalar yordamida darslarni qiziqarli va faol o'tkazish, talabalar bilan doimiy muloqotni yo'lga qo'yish mumkin. Shu bilan birga, texnologik muammolarni oldini olish uchun texnik qo'llab-quvvatlash tizimlarini kuchaytirish zarur.

Uchinchidan, ta'lim tashkilotlari o'zlarida **gibrid ta'lim uchun qulay sharoitlar yaratishlari** va o'qituvchilarning malakasini muntazam oshirib borishlari lozim. Seminarlar, treninglar, tajriba almashish sessiyalari orqali pedagoglarning yangi metod va texnologiyalarni o'zlashtirishiga ko'mak berish samaradorlikni oshiradi.

Shuningdek, talabalar bilan muntazam fikr almashish, ularning ehtiyojlari va muammolarini aniqlash hamda ta'lim jarayonini doimiy takomillashtirish muhim hisoblanadi. Bu jarayon o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, gibrid ta'limda talabalar faolligini oshirish uchun **psixopedagogik yondashuvlarni qo'llash**, zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish va ta'lim jarayonini doimiy ravishda rivojlantirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ismoilov, A. **Gibrid ta'lim texnologiyalari va ularning samaradorligi**. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi nashriyoti, 2022. 256 b.
2. Toshboyev, D. **Zamonaviy pedagogik texnologiyalar: gibrid va onlayn ta'lim**. Toshkent: Ilm ziyo nashriyoti, 2021, 198 b.
3. Смирнов, И. В. **Гибридное обучение: теория и практика**. Москва: Питер, 2020, 230 b.

4. Кузнецова, Е. А. **Психолого-педагогические аспекты активизации учебной деятельности в условиях смешанного обучения** Санкт-Петербург: Издательство СПбГУ, 2023, 215 б.
5. Yusufbekova, F. X., Shayzoqova, M. M., Olimova, B. J., & Nizomiddinova, F. G. Onlayn va gibrid ta'lim modellari, sun'iy intellekt imkoniyatlari. Fanlarni o'qitishda STEAM va PBL (Project-Based Learning) ni joriy etish. Qo'shma ta'lim dasturlari. Scientific Journal of Innovative Research, 10(1), 12-27. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/8950>, 2025.